Ն. 4725 — 1881 ՕԳՈՍՏՈՍ 21 ՃԻՄԱՍ. 22 ԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ՕԼԱՖՐԱՆԿԱ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2 ՃԻՄԱՍ. — Ն. 4725

ԳԻՆԸ ԹԵՐԹԻ

Իսթանպոլ իչին
Մի տարի սենէ մէճիտիյէ 7
Վեց ամիս " " 4
Մէկ ամիս " " 2
Մէկ օր " " —
Մէկ նիւսխէ 20 փարա։

Թաշրալար իչին
Մի տարի սենէ, մէճիտիյէ 10
Վեց ամիս " " 5
Մէկ ամիս " " —
Թուրքիա իւճրէթի պէտք այիր տիր։

Արևելքի Էֆիրատ

ՄԻԻՆՍՏԻՒ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԻԼԱՆՆԵՐ

Պիրինճի տէֆա իչին սահմանը 3 ղ.
Իքինճի " " " 2 ղ.
Իւչիւնճիւ " " " 1 ղ.

Իլան սրբասանա գօնուլմասան իրատ ու իխթարաթը սահմանը 5 ղ.

Մէքթուպներ Կ. Պ. Փանոսեան խմբագրի եւ ազգերու Իսթանպոլտա, Գալաթատա Բէյնէլկիւնպահ-պազարճըանա Իրսի խանը թիւ 41։

20 ՓԱՐԱ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆ 1881 20 ՓԱՐԱ.

ԹԷԼԷԳՐԱՖ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Աթինա, 1 սեպտ.

Ասքերի Եունանիսէ պու սապահ, սասի սէքեզ պուլուգտա Գարտիշեան գիրմիշ, վէ էհալի, պիլա խսթիսնա, ասքերի մէրգումէյի սուրէթի ֆէվգէլատ խսթիգպալ էյլէմիշ տիր։ Պու միւնասէպէթլէ, Եունան միլլէթի վէ գրալ ժողովի հազրէթլէրի չէտիտէն ալգըշլանմըշլար տըր։

Հէր չէյ հիւանի նիզամընտա ճերէեան կէլմիշ տիր։

Խսմիրնա, 1 սեպտ.

Յուլիս 21 տէն 31 է գատար Սիւէյիշ գանալընտան 75 սէֆինէ կէչիպ, 1,390,000 ֆրանգ հասըլաթ օլմուշ տուր։

Զանագ-գալէ, 2 սեպտ.

Մարսիլեա բօսթասը պու սապահ սասթ ատ, Զանագ-գալէ պօղազընտան կէչմիշ տիր։

(ԱՆՆԵՐ Հէրալտա Խսոսուսի Թելէֆոնը)

Աթինա, 31 օգոստոս

Աթինա շէհրինին հալը սըհհէթի պիր կիւնէշիպ, Թիֆօ իլլէթի սարիեէսի պիր տերէճէեէ գատար թէնադիս իթմիշ տիր։

Եունան սաքէրի, քէօյլիւէր Թարանտան հիւանի գապուլ օլունտուղու պատ, բազար իրթէսի կիւնիւ Ամիրա իգամէ օլունմուշ տուր։ Քէօյլիւէր ատալէրինտէ պայրագլար իլէ Եունան ասքերինի խսթիգպալ խտէրէք, ասքերին ինի հարէքէթինտէ տախի բիֆագաթ գիմիշէր տիր։ Եունան ասքէրինին գապուլի զաեէթ միւթանթան օլմուշ տուր։ Համանը գօմանտանը, Ինկիլիզ վէ Եունան գօմիսէրլէրինին թէտապիրի հասէրինտէն տօլաեը թէչէքքիւր իթմիշ տիր։ Գօմիսիօնուն չիպէսի Ֆարսալեա գալմէթ իթմիշ տիր։

Միւթէնէվիյէ գօմիսիօն տախի տիւնքի կիւն Գարտիշեա մուվասըլէթ էյլէմիշ տիր։

Բէթրէսպուրկ, 1 սեպտ.

Գօնթ Ալէքսէյէվ եէրինէ բրէնս Վորոնցօֆ, Զար թարաֆընտան սէրաեը իմբրաթօրի նազըրը թայէին օլունմուշ տուր։

Պերլին, 1 սեպտ.

Ալմանիա դաղէթալարը, Թրէվ շէհրի եէնի բիսգօպօսունուն թայէնի մունասէպէթէյլէ, Ալմանեա տէվլէթի վէ Բաւարա հազրէթլէրի արասընտա միւնասէպաթը հազրէնին տօսթանէ օլմուղունու պէեան իսթեօրլար։

Լօնտրա, 1 սեպտ.

Թէօթօն նամ ինկիլիզ բօսթա վաբորունուն զարդ վէ թէլէֆ օլմուղու, իւմիտ պուրնունտան ալընան թէլէկրաֆնամէլէրտէն անլաշըլմըշ տըր։ Իշտու գազա Ակիա քէօրֆէզի ճիվարընտա Գուանտանամոյ նամ մահէլատէ մուգուա կէլիպ, մէվնուտ օլան 232 նուֆուստան եալնըզ 27 քիչի գուրթուլմուշլար տըր։ Տիկէրլէրինին քեամիլէն թէլէֆ օլտուգլարը դանն օլունմագտա տըր։

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻՅԷ

Տայինլէր վէ քիւլէրի օլան Մ. Պուրդ վէ Մ. Վալքրէյ վէ պարօն Մէեէր, պունտան պէօյլէ Շուրայի տէվլէթտէ, Սէրվէր բաշա հազրէթլէրինին թահթը բրեասէթինտէ օլարագ իճթիմա իտէճէք օլան մալիեէ գամիսիօնունա, տիւնքի կիւն սաաթ 6 բատտէլէրինտէ ազիմէթ իթմիշլէր տիր։

Իտիլէն մուզաքէրաթ, պիթթապի միւզաքէրաթը իպթիտայիյէ օլուգ, մագսէտ տախի միւմանիլէյհիմ վէ քիւլէրի Պապը Ալի Նէզալինտէ թէրխիս իտէն վէ քեալէթնամէլէրի մալիեէ գամիսիօնու բրեասէթինէ թագտիմ իթմէք, վէ իլէրուտէ ադտ օլունաճագ իճթիմալարտա իտիլէճէք միւզաքէրաթըն սուվէրի իճրաեէսինէ գարար վիրմէքտէն իպարէթի պատրունմուշտուր։ Պու իճթիմա, իբի սասթ տէվամ իտէրէք, Ինկիլթէրրա սահապը թահվիլարը վէքիլի Մ. Պարդ, Ֆիլէմէնք սահապը թահվիլարընէ վէքիլի օլտուղունա տայիր օլան վէքալէթնամէսինի տախի թադտիմ իթմիշ տիր։

Եարընքի ճիւմա իրթէսի կիւնիւ թէքրար իճթիմա վուգու պուլանագ, վէ միւմանիլէյհիւմ վէքիլլէրին մէմուրիէթի էսասընա տայիր միւզաքէրէ ճերէեան էյլէեէճէք տիր։

—

Կէրէք Պուլկարիսթանտան վէ կէրէք Շարգի Ռումէլիսէն ալընան խապէրլէր, օրալարտան Ռուսիա զապիթլէրինին կիւնտէն կիւնէ չէքիլմէքտէ պուուգլարընը միշիր տիրլէր։ Ասքէրի մէքթէպլէրտէն եէթիշէն զապիթլէր եէրլէշտիրիլմիքճէ, աշզատա դայան Ռուսիա զապիթլէրի մէմլէքէթլէրինէ կիտիեօրլարմըշ։

Կէչէն սէնէ Պուլկարիսթանտան 180 Ռուսիա զապիթի մէմլէքէթլէրինէ կիթմիշլէր, վէ պու սէնէ տախի խայլիճէ միգտար զապիթ կիթմէք իւզրէ պուլունմուշ տուր։

Շարգի Ռումէլիսէ բէք չօգ Ռուսիա զապիթի եէրլէշմիշ իլքէն, շիմտի 30 գատար անճագ գալմըշտը։

—

Ալաֆրանկա օգոստոս 31 թարիխիյլէ Հալէպտէն Լէվանթ Հէրալտա զաղէթասընա սթիտէքի թէլէկրաֆ չէքիլմիշ տիր։

Հալէպ վիլայէթի տախիլինտէ մահսուլուն ֆէյզու պէրէքէթի հասէպիյլէ, միգտարը քիւլլի զէխայիր նագլ վէ իրրաճ օլունապիլէճէք տիր։ Էվլօքա բիսցալարընտա զէխայիր ֆիեատընը թէրագգիսընա պինտէն, մէմուլիքի էճնէպիլեէ իրրաճ օլունմագ իւզրէ, հէր կիւն խայլի պուղտայ իսկենտիրունէ կէօնտէրիլմէքտէ տիր։

Տիւն ագշամ Ժանտարմա միրալտեը Պրիսոքօ, վալի բաշա հազրէթլէրինէ պիր զիեաֆէթ վիրիպ, տիկէր պաղը միթէպէր զաթլար տախի պու զիեաֆէթէ տավէթ օլունմուշլար տըր։

—

Մահքէմէի իսթինաֆ ըէյիսի էվվէլի Սիւրուրի էֆէնտի հազրէթլէրինէ, Անատօլու բաեէսիյլէ, պիրինճի բիթպէտէն պիր զբիա Մէճիտի նիշանը զեյնանը իհսան պույրուլմուշ տուր։

—

Էտիրնէ բիւսումը սիթթէ մէմուրունուն կէչէնտէ վուգու պուլան իխթիլասամլարընը թահգըգ վէ թէագիգի մուհասէպաթը զբմնընտա, Բիւսումը սիթթէ իտարէսի ճանիպինտէն Էտիրնէեէ կէօնտէրիլէն մէմուրլար, մուհասէպաթը իբմալ իտէրէք, պու քէրրէ Տէրիսաատէթէ ավտէթ էյլէմիշլէր, վէ զիքը օլունան իխթիլասաթ, 23 պին լիրաեա պալիշ օլուպ, ֆախլէրինին թահթը թէվգբֆտա պուլունտուղու իշիտիլմիշ տիր։

—

Տիւն Օտէսատան կէլէն Ռուսիա գումբանեասը վաբօրլարընտան Ա. Լէքսանտր նամ վաբօր իլէ, Ռուսիա շըմէնտըֆէրլէրի նազարը Տէրիսաատէթէ կէլմիշ տիր։

—

Ֆրանսա սէֆիրի Մ. Թիսօ, ալաֆրանկա սեպ. 9 տա Իսթանպոլտա պէլէնիլմէքտէ տիր։

—

Լագոնեա նամ Ինկիլիզ թիճարէկէմիսի ամէճիլէրինին տէօրթ քիշիսի, կէչէն ագշամ Գալաթատա չէգարադ, պիր ալ զիեատէճէ քէյֆ օլտուգլարը հալտէ, կէմիեէ ավատէթ իմտիքլէրի, վէ իշէրինտէն Թարեօգ նամընտա պիրինին օկիւնտէն պէրու զայլ օլտուղու, Ինկիլթէրրա գէնսօլօսխանէսինէ խապէր վիրիլմիշ իսէտ, իճրա օլունան թահարրիեաթի սեմէրէսիզ գալմըշ տըր։

—

Լէվանթ Հէրալտա զաղէթասընտա օգունմուշ տուր.

Ռուսիաեա վերիլէճէք թազմինաթը հարպիեէ մուատէսինին, տէվլէթի Ալիեէնին տիւեունը ումումիեէսի մէսէլէսինին թէսվիեէսինէ տախիլ իտիլմէսինէ զէրրէ գատար միւմանաաթտա պուլունմաեաճաղընա ինանմագ իշին էլիմիզտէ բէք կիւղել իսպաթլար վար տըր։ Պապը Ալինին հոկա. 13 թարիխլի նօթասընտա, թազմինաթը հարպիեէյի մէգբիւրէ, թէսվիեէյի ումումիեէ տախիլինտէ կէօսթէրիլմիշ իսէտ, Ռուսիանընը պու բլանը գապուլ իտէճէկինէ շիւպհէ իտիլմէքտէ, վէ Ռուսիանընը պու թազմինաթը հարպիեէնին զբյմէթի նագտիեէսինտէն զիեատէ բօլիթիգաճա օլան էհէմմիեէթինէ պագարագ, անը թէսվիեէ իտիլմիշ կէօրմէքտէն իսէ, տայիմա մուալագատա գալըբընը կէօրմէյի թէրճիհ իտէճէկի զանն օլունմագտա իտի։

Շիմոի իսէ, մոմէնտոնիյէյէ իշիտիեօրուղ քի, Ռուսիա հիւքիմէթի, պու թազմինաթ մէսէլէսինի Պապը Ալիեէ գարշը պիր սիրահ մագամընտա թութմագ նիյէթինտէ ասլա օլմուեբպ, պիլաքս սայիր տէվլէթլէր իլէ պիլ իթթիֆագ, տէվլէթի Ալիեէնին գուվվէյի մալիեէսինին թանզիմ, վէ տէվլէթի միւշարիէյհանընը թարիգի իսլահաթտա թէրագգը էյլէմէսինէ հէր հալտէ միւսայիտ պուլունաճագ տըր։

—

Իսթանպուլ զաղէթասընտա կէօրիւլմիշ տիր.

Մ. Պուրգա ճիւմաա կիւնիւ բօսթա իլէ կէօնտէրիլէն պիր աշբգ մէքթուպ, հէնուզ մահէլլինէ վասըլ օլմամըշ տըր։ Ամապա նէ՞րէտէ գալմըշ տըր։ Պու պապատէ մալիւմաթ իմասը.յա, բօսթա իշին իճաատ օլունան աշբգ մէքթուպլարը, մէմուրլարը իսթիրահաթը իշին օլմատըղընը պէեան էյլէմէք, բօսթախանէ իտարէսինէ այիտ տիր։

—

Սուրիեէտէն Լէվանթ Հէրալտա եազըլըրընա կէօրէ, Պաալպէք ճիվարընտա աշար մէմուրլարը թարաֆընտան մուայեէնէ օլունմագ իւզրէ խարմանլանմըշ օլան քիւլլեէթլի պուղտայ միւհմէրէք օլմուշ տուր։

—

Բարիստէն ալընան խուսուսի պիր թէլէկրաֆնամէեէ կէօրէ, Ինիոն Ֆինանսիէր նամ պանգա իպհարը լիֆլաս իթմիշ տիր։ Պու պանգանընը իսմի պուրաճա չօգլուգ մալիւմ տէյիլ իմիշ։

—

Կէչէն ագշամ Գասը քէօյիւնտէ միւճէտատէն ինչա խուրմիշ օլան պիր խանէ եըդբըմըշ իսէ տէ, պէրէքաթի վէրմէն տէրուինտէ քիմսէ սաքին օլմամաքընտան, նուֆուսճա հիչ պիր թէլէֆաթ վուգու պուլմամըշ տըր։

—

Նարօլիսէ չըզմագտա օլան Իսթիդպալ զաղէթասընընը միւէլլիֆի Ալի Շէֆգաթինին, էմլաք վէ էշեասընընը տախի թահթը հաճղ վէ միւսաէրէեէ ալընմասը տախի, դարարը վագը իգթիզասընտան պուլունմուշ տուր։

—

Մուախխարէն Իզմիր ժանտարմասը, Նազէլլի ճիվարընտա 8 նէֆէր վէ Պալթաճըգ ճիվարէարընտա տիկէր 5 նէֆէր հայտուտլարը ախղ ու կիրիֆթի էյլէմիշ տիր։

Տիկէր օն պէշ նէֆէր հայտուտլար արզը իսթիման իթմիշլէր տիր։

—

Տիմէթօգա նահիյէսի տախիլինտէ Օրթաքէօյ նամ մահէլլէտէ, ախիրէն իլքէ նէֆէր չօպանը թուֆուպ սօյմուշ օլան հայտուտլար, կէչէն հաֆթա զարֆընտա ախղ ու կիրիֆթի օլունմուշլար տըր։

—

Օգոստոսսուն օն տօգուզունճու չարշէնպիհ կիւնիւ, Շիրքէթի Խայրիեէնին 14 նիւմէրօլու վաբօրու սասթ 8ի 10 տագըզա կէչէրէք հարէքէթ իլէ, Պէշիքթաշ էօնիւնտէ պիր սանտալ պաթմագ իւզրէ օլտուղունու կէօրմէսիյլէ, սիւարիսի Հասան գաբտան մախսուսէն սանտալ էնտիրէրէք, տէրունինտէ պուլունան իլքի քիշիյի գուրթարըպ, սալիմէն Պէշիքթաշ վաբօր իսկէլէսինէ չըգարմըշ տըր։

—

Ինկիլթէրրա տէվլէթինին Անատօլու ժէնէրալ գէնսօլօսու տըր Զարլս Ուիլսըն իլէ մանէթ մէմուրու Մ. Նիգօլսօն, Գարատէնիզ սէվահիլի ճէնուպիեէսինտէ պուլունան Ինկիլիզ գէնսօլօսխանէլէրինին թահգըգ ահվալի իշին կէօնտէրիլմիշ օլտուղլարընտան, իյֆալի մէմուրիեէթլէ, տիւն սապահ Տէրիսաատէթէ ավտէթ իթմիշլէր տիր։

—

Ռուսիա սէֆարէթի միւսթէշարը Մ. Օնու, Ֆրանսատա Վիշի գապըճալարընա ազիմէթ իթմէք իւզրէ, եազընտա Ռուսիաեա կիտէճէք տիր։

—

Հաճիլիկէ կիթմէք իշին Ռուսիատան օգոստոսսուն 14 իւնճիւ չարշէնպիհ կիւնիւ Տէրիսաատէթէ մուվասըլէթլէ, Բօրթ-Սայիտ միւթէվէճիհէն հարէքէթ իտէն 100 նէֆէր հաճիլէրատէն պէշ նէֆէրի ղայպ օլտուղու, Տէրիսաատէթ լիման իտարէսի թարաֆընտան խապէր ալընմագլա, գաեբգճը տէլլալարընտան Պուխարալը Մուրատ, վէ Իրանը Բիւսուլ նամ քիմէնէլէր ճէլպ օլունարագ, խսթիճվապ գբլընտրգտա, գաեբգճը էնանֆընտան Հիւսէյին նամ քիմէնէ, մէրգում պէշ նէֆէր հաճիլէրի վաբօրտան ալարագ, Պալաթ իսկէլէսինէ չըգարտըղը, վէ պու քէրրէ ճիտատէեէ միւթէվէճճիհէն կիթմիքէլէրինի տայտուղունու սէյլէմիշ իսէ տէ, քէյֆիեէթին թէագիգի զբմնընտա, մերգում Մուրատ վէ Բիւսուլ նամ քիմէնէլէր, Լիման իտարէսի թարաֆընտան Պէյօղլու զապթասընա թէսլիմ իտիլմիշլէր տիր։

—

Իրան շահը հապրէթլէրինին խաշինճիւ մանատատրը Նայիպ իսա Սուլթանա հապրէթլէրի, Իրան հապիսէ նէզարէթինէ թայինին պուլունմուշ, վէ Իրան Քիւրթիսթանը վալիսի Ապու էլ Ֆէթթահ միրզանա տասխի Միւլեեա իլ տիւէլէ լագապը վէրիլմիշ տիր։

—

Կէչէնտէ Հայատար բաշա վաբօրունուն սիւարիսի հաճի գաբթան թարաֆընտան, Հայատար բաշա խակէլէսինտէ զարգ օլմագ իւզրէ պուլունան պիր Հայ համալընը գուրթարըլմասը իւզէրինէ, Հայատար բաշա չբմէնտրֆէրի տիրէքթօրու Մ. Բիրսին թարաֆընտան սէքիզ, վէ պագը համիյէթմէնտանը էհալի թարաֆընտան տախի տօգուզ լիրա իբրամ իտիլմիշ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր։

—

Իւսկիւտարտա վագը Սարաճագ խակէլէսի կէօմրիւք մէմուրլարընտան Հասան էֆէնտի նամընտա պիր մէմուրուն, պիր սէնէէն պէրու էվլէնմիշ օլտուղու զաեէթ հիւսէնա վէ կէնճ գէվճէսինի, էրքէք գրեաֆէթինէ գօեարագ, պունտան չէնտ կիւն ագտէմ սօգաղա չըգարըպ, չարշը բազարտա գոլ գօլա կէզտիքլէրի սըրատա, զէվճէսինի չարշըտա թանբեան պագը հանըմլարընը, քէյֆիյէթի մէյտանա չըգարմալարը իւզէրինէ, մէմուրը միւմանիլէյհին թահթը թէվգբֆտա ալընաբզընը Իսթանպուլ զաղէթասը եազըեօր։

—

Եանեա գօմանտանլըզընտան պա թէլէկրաֆ հարպիեէ նէզարէթինէ պիտիրիլմիկինէ կէօրէ, Միչէվօ ճիհէթինտէ կէզմէքտէ օլան տէվրիեէ գօլու, կէչէն կիւն էնտան տէվրտէ 20 գատար էշգբեաեա թէսատիֆ իտէրէք, օլունան միճատէլէտէ, բուէսայի էշգբեատան մէշհուր Գօնսթանթին թէլէֆ իտիլմիշ տիր։

—

Էվվէլքի կիւն Գալաթատա թրամվայ եօլունտա, պիր էվրօբալը պիր մուհաճիր չօճուղունա, Պէյօղլունա նագլ իթմէք իւզրէ, պիր գաչ բարա պէտէլ իլէ, պիր քիւչիւք թօրպա վէրիպ, պիրլիքտէ կիթմէքտէրէր իքէն, Թօրհանէտէ, մուհաճիր վէ թօրպա զայպ օլմուշլար տըր։ Կէրէք մուհաճիր վէ կէրէք թօրպա հալէա սրանքլմագտա իմիշլէր։

—

Սէլանիք թարաֆլարընտաքի հայտուտլարա եանթագլըգ իտէն 4 քիշի, կէչէն կիւն Պապը զապթիէեէ կէթիրիլմիշլէր տիր։ Եագընտա նէֆի իտիլէճէքլէր տիր։

—

Սալը կիճէսի Իսթանպուլտա Շէհիր էմինինտէ Մուսթաֆա չավուշ մահէլլէսինտէ պիր պագգալ տիւքքեանը միհմէթէք օլմուշ տուր։

—

Պու սէնէ թօմանթէս մահսուլաթընճա Տէրիսաատէթ ճիվարլարընտա բէք զիեատ ֆէյզ ու պէրէքէթ կէօրիւլիպ, հաթթա Մասլագ թարաֆլարընտա թարլալար ուզագտան պիւսպիւթիւն գբմբզը կէօրիւլմէքտէ օլտուղու կիպի, թէճրիւպէ իշին բասթ կէլա գօբարըլան պիր տանէ թօմանթէս թարթըլըգտա, պիր պուչուգ օգգա կէլտիկինի Լէվանթ եազբեօր։

ՄԱՔԷՏՕՆԻԱ

Մանասթիրտան օգոստոս ալաֆ. 24 թարիխիյլէ Լէվանթ Հէրալտ ղազէթասընա սթիտէքի մէքթուպ եաղըմբշ տըր.

Բէրիսթէրի տաղը իւզէրինտէ ղուհուրինի խապէր վերմիշ օլտուղում հայտուտ ֆըրգասը, մէշհուր ըէյիսի էշգբեա Գաթարաքեանքնթահթը գօմանտասընտա պուլունմագտա տըր։ Մէզքիւր էշգբեա ֆըրգասը, պիր հաֆթա էվվէլ, Մէկարէվօ էհալիսինտէն նիքիթա նամընտա պիր շախսըն էվլատընը Բէգնա եագընընտա աշբրբպ, էսիրիյլէ պերլիքտէ տաղա չէքիլմիշ տիր։ Զօճուղուն բէտէր վէ վալիտէսի, էվլատլարընն նէ հալտէ պուլունտուղունա տայիր հէնուզ հիչ պիր խապէր ալամամշլար տըր, զիրա հայտուտլար, ուսուլը գատիմէլէրինէ նիսպէթէն, էսիրին պէտել ագչէսի իչին, էլան մուխապէրաթա կիրիշմէմիշլէր տիր։

Գաթարաքիա ֆըրգասընընն, Մէկարէվօ վէ Թըրնօվօ գարիեէլէրի եագընլարընտա պիր գաշտէքա կէօրիւնմիւշ օլտուղու շուեու պուլմուշ իսէ տէ, մէզքիւր գարիեէլէր իւզէրինտէ իճրաի թասալլութա միւթէճասը օլամամշը տըր։ Հէր նէ տախի օլսա, ահվալը հազըրէ, մէզքիւր հայտուտ ֆըրգասընընն մահվը իչին, հիւքիւմթը մահէլիեէ թարաքընտան իթթիխաղը արզու օլունան թէտապիրի քիֆաեէթ իտէճէք տէրէճէտտէ կէօսթէրմէքտէ տիր։ Էկէր պիր թագըմ էսկի հիքեաեէլերի թէքրար իտէրէք, —չիւնքի հիքեաեէ իտիլէն վագբալար օլ գատար սըգճա վուգու պուլմուշ տըրլար քի, հագրգաթէն էսկիմիշ տիրլեր, — գարինլէրինիզի օսանտրըմաեաճաղմտան վէսվէսէ իթմէսէ իտիմ, հայտուտլուգլար սէպէպինտէն, վիլաեէթիմիզ էհալիսինին տիւշար օլտուղու սէֆալէթ վէ զարուրէթի պէրթաֆսիլ հիքեաեէ իտէր իտիմ։ Անճագ գարինլէրինիզ շու գատարընը պիլմէքլէ տախի իքթիֆա իտէրլեր զանն իտէրիմ։ Շէօյլէ քի, էմնիյէթսիզլիք օլ մէրթէպէ չօղալմըշ տըր քի, հէր քէս, հայտուտլարընն եէտինէ տիւշմէմէք իչին, նէրէեէ իլթիճա իտէճէկինի, վէ եախօտ նէրէտէ կիզլէնէճէկինի պիլմէմէք տիր։

Միլովիսթա, Բաթէլի վէ Նէվէսգա կիպի միւթէատիտ քէօյլեր էհալիլերի, չէհիրլերէ ֆիրար իթտիքլերինտէն, մէզքիւր գարիեէլեր պՀ գարմըշ տըրլար։ Վէլհասըլ պուլունտուղումուզ հալին էմսալի կէօրիւլմէմիշ տիր, վէ էկէր չու հալ, կիտերէք քէսպի վէխամէթ իտէր իսէ, նասըլքի քեաֆֆէյի ալէամէթլեր էօյլէ օլաճաղընը կէօսթէրմէքտէ տիրլեր, տէհշէթլի պիր մուսիպէթ վէ ֆէլաքէթ վուգունէ պէքլէնիլմէսի, թապահթը մասլահաթ սըրասընա կիրեր։

Արնավուտլարտան միւրէթթէպ օլուպ, հայտուտլարը թաագիպէ, վէ Դասթօրիա էեաէլէթինտէ նիզամ ու էմնիյէթի ուսմամիեէյի մուհաֆազաեա մէմուր օլան, ֆագաթ պաշլըճա իշլերի, ֆուգարա քէօյլուլերին մէսարիֆլիյլէ կէչինիպ, եաղմակիրլիք իթմէքտէն իպարէթ պուլունան ասաքիրի մուավինէ, պիր թապուր ասաքիրի բէտիֆէ իլէ շէհրիմիզտէն Դասթօրիաեա կիթմիշ օլան պիր միրալաեը հիմմէթլէ, պունտան իքի հաֆթա մուգատտէմ աֆվ վէ իթլագ օլունմուշլար տըր։ Նէօյլէ քի, միրալաեը միւմայիլէյհ, ասաքիրի մուավինէյի մէրգումէյի Դասթօրիաեա ճէլպ իտէրէք, կիւեա քէնտիլերինէ ըէմի կէչիտ իճրա իթտիրէճէք տիր կիպի, Նէհիր էմանէթի սանիլիկի տայիրէսինտէ թօբլամըշ, վէ գօմանտասը թահթընտաքի թապուր էֆրատընա մէզքիւր տայիրէսինին պիլճիւմէ գաբու վէ բէնչիրէլէրինի մուհաֆազա իթտիրէրէք, Արնավուտլարընն սիլահլարընընն ալընմասընը էմր իթմիշ, վէ պու մուամէլէնին իքմալինտէն սոնրա, օլ կիւնիւ քէօյլերէ տաղըլմալարընը տախի քէնտիլերինէ թավսիեէ իթմիշ տիր։ Ալէքսանտր, վալինին պու թէտպիրի մագուլու թահսին օլունմուշ իսէ տէ, պաղըլար, ասաքիրի մէրգումէ քէօյլերէ տաղըլտըգտան սոնրա, գօեուն սիւրիւլերի մուհաֆըզըճընտան գանա սուսամըշ գուրտլար օլապիլէճէքլերինի պէեան իյլէմիշլէր տիր։

Զաթէն մալիւմ տիւր քի, Եանեա վալիսի, Տավէլիտէն մաատա, պիլճիւմէ ռուէսսայի էշգբեա, վէ հաթթա էշգբեա իչին աֆվը ուսմամի իլան իթտիրմիշ տիր։ Իշպու իլան իւզերինէ, տէօրթ նէֆէր ռուէսսայի էշգբեա, քէնտի 150 նէֆէր թէվապիլերիյլէ պերլիքտէ, արտ արտ արզը իթաաթ իթմիշլէր տիր։ Ռուէսսայի մէրգումէտէն պիրի, անասըլ Սամարիալը Սիրագօս օլուպ, պունուն ըէֆիզլերի 60 նէֆէր տիր, իբրինճիսի անասըլ Պրիազալը Կարէլի պիրատերլեր օլուպ, պունլարընն թէվապիլերի 30 նէֆէր տիր, իւչիւնճիւսիւ Բալթօսիլիի Գալոկերօս օլուպ, պունուն տա ըէֆիգլերի 20 նէֆէր տիր, վէ տէօրտիւնճիւսիւ Սամարիալը Դուչօ Տէսբուլի օլուպ, պունուն տախի թէվապիսի 40 նէֆէր պուլունմուշ տուր։ Ֆագաթ Մուսթաֆա պէյ, էմրի պասիրէթ խիլաֆընտա օլարագ, Կարէլի պիրատերլերինի վէ Արնավուտ Կիգաեը, ախիրէն Պրիազա եագընընտա վուգու պուլան միւսատէմէտէ գաթլ ու թէլէֆ օլունան պէյլերին մէզարը իւզերինտէ գաթլ ու իտամ իթտիրմիշ, վէ թէրքի սիլահ իթմիշ օլան տիկէր 50 նէֆէր էշգբեաեը, զինճիրպէնտ օլարագ Եանեաեա կէօնտէրմիշ օլտուղունտան, իշպու խիլաֆը վատմուամէլէ իւզերինէ, տիկէր ռուէսսա վէ էշգբեա, արզը իսթիման իթմէտիքտէն պաշգա, արզը տէխալէթ իտէնլերտէն չօղալար տա եա կիշլէնմիշլէր, վէ եախօտ պէլքի տիկէր ռուէսսանընն թահթը գօմանտասընա կիրմէք իւզրէ, տաղլարա իլթիճա իթմիշլէր տիր։

Մահը հալին 16սընտա, պիր ֆըրգա էշգբեա, Պօղաչիգօ գուրպինտէ զաեէթ սարբ վէ չուգուր պիր տէրէճէտ բուսուտա տուրուպ, Գրաբիսթատա բանաեըրա կիթմէքտէ օլան մէզքիւր Պօղաչիգօ գասապասը էհալիսինին թէքմիլ քէրվանընը տէրտէսթ իյլէմիշ տիր։ Հայտուտլար, քէրվան իչինտէն գասապանընն էն զէնկինլերի օլան պէշ քիչիյի աեբրտըգտան սոնրա, պագիսինի սանի 180 քիչիյի սէրպէսթ պրագմըշլար տըր։ Բիվաեէթէ կէօրէ, իշպու քիւսթախճա հայտուտլուղու իճրա իտէնլեր, Պրուֆօ վէ Ալմանի նամ էշգբեա ֆըրգալարը իմիշ։ Հայտուտլարընն, էսիրլերիյլէ պիրլիքտէ շու էսնատէ պուլունտուղլարը մահէլ մալիւմ տէյիլ տիր։

Միւսլիմանլարտան միւրէքքէպ օլուպ, Պիլօ նամընտա պիր շախսընն թահթը գօմանտասընտա պուլունան տիկէր պիր էշգբեա ֆըրգասը տախի, Անասէլիցա նահիյէսինտէ իճրաի շէգավէթ իյլէմէքտէ տիր։ Մէզքիւր ֆըրգա, նահիյէյի մէզպուրէնին Խրիսթիան քէօյլուլերինէ մէքթուպլար կէօնտերիպ, ագչէ խսթէմէքտէ, վէ վերիլմէտիկի թագտիրտէ, չիֆթ հայվանլարընը թէլէֆ, պուղտայ տէյիրմէնլէրինի իհրագ, քէչի վէ գօեունլարը զասպ վէ տահտ սայիր ֆէնալըգլար իճրա իտէճէքլերինի մագամը թէհտիտտէ պէեան իյլէմէքտէ տիր։ Մէզքիւր ֆըրգա, Համբարձումի կիւնիւ աշբրմբշ օլտուղու իլքի նէֆէր Խրիսթիան չօճուգլարընը հալէա սագլամագտատը։ Բիվաեէթէ կէօրէ, պու հայտուտլար կիճէլերի քէնտի խանէլերինէ կէլիպ, պէյթուԹէթ իտէպիլմէքտէ իմիշլէր։

ԹԷՍԱԼԻԱ

Վօլօստան օգոստոս 26 թարիխիյլէ մէզքիւր զաղէթաեա պէր վէճհի եաղըմբշ տըր.

Բազար կիւնիւ ասաքիրի Եունանիեէ Տօմգոեա կիրմիշլէր տիր։ Պու սըրատա հիչ պիր ույզունսուզլուգ վուգու պուլմաեըպ, եալընըզ պիր գաչ Խրիսթիան դալիպէսի միւհթէրէք օլմուշ տուր։ Պիր կիւն էվվէլտէ, Ֆարսալ իլէ Լարիսա արասընտաքի եօլտա իւչ Ուլահ վէ իքի Բումուն ճէսէտլերի պուլունուպ, ախիրէն մէզքիւր եօլտան կէչմիշ օլան պիր թապուրուն արտ թարաֆընտաքի էֆրատը թարաֆընտան մէզքիւր ճինաեէթին իճրա իտիլմիկի զանն օլունմուշ տուր։

Պու հաֆթա Բէլիոն գարիեէլերի էհալիսինտէն Վօլօս հիւքիւմթի Օսմանիեէսինէ պիր արզուհալ վերիլիպ, ասաքիրին պաղլարտաքի ադաճ վէ մէյրլէրի քէսմէլէրի մէնն իտիլմէսի իսթիտա դրընմըշ տըր։ Շիմտիեէ գատար ասքէրին հարէքէթի, չայեանը թահսին պուլունմուշ տուր։

Զարշէնպիհ կիւնիւ, Լարիսա հիւքիւմէթի, չէհրի մէզքիւրտէ մահպուս պուլունան 80 քիչիեէ, էկէր քէֆիլ կէօսթէրիրլեր իսէ, սալը վերիլէճէքլերինի խապէր վերմիշ իքէն, կիճէլէյին սէսսիզճէ պու մահպուսլար մահպէստէն չըգարըլըպ, էլասսանա թարաֆլարընընա սէվգ իտիրմիշլէր տիր։ Եալընըզ օն իքի նէֆէրի Վօլօսա կէօնտէրիրմիշլէր տիր։ Բիվաեէթէ կէօրէ, պունլար Լարիսատան չըգարըլըմազ, զինճիրպէնտ գըլընմըշլար տըր։ Մէրգումարը ահըպպասը, շու ազիմէթտէն ռօլաեը զաեէթ միւզտարըպ օլուպ, հէր կիւն էտէվաթը հարպիեէ կէօթիւրէն նագլիեէ սէֆինէլէրտէն պիրիսիյլէ տիկէր պիր մահէլլէ կէօնտերիլիրլեր տեեու վէվէսէ իթմէքտէ տիրլեր։

Հովալարը ֆէվգէլատէ սըճագ օլմասընա բաղմէն, ասաքիրին վէ էտէվաթը հարպիեէնին նագլմէտէ ֆէվգէլատէ զայրէթ կէօրիւլմէքտէ տիր։ Պու հաֆթա պուրատան պէշ գըթա սէֆինէ հարէքէթի իթմիշ տիր։

Ինկիլիզ գօմիսէրլերինին հայտուտլար էլինէ տիւշմիւշ օլմասը շայեասը, պուրատա էվվել էմրտէ ատէմի իթիգատ իյէ թէլագը օլունմամըշ տըր, զիրա մալիւմ տիր քի, տախիրտէ պուլունան հայտուտլարըն միգտարը, հէր վագըթտան չօգ զիեատէ տիր, վէ եալընըզ Մէչօվօ ճիմարլարընտա 450 նէֆէր էշգբեա պուլունմագտա տըր։ Բէլիոնտա հայտուտլար բէք միւնթազամ օլուպ, սէքիզ կիւն ագտէմ, Ղօլօսա պիր մէքթուպ կէօթիւրմէքտէ օլան իքի Խրիսթիան մուհաֆազա մէմուրու եօլտա միւքէմմէլ պիր հայտուա ֆըրգասընա թէսատիֆ իթմիշլէր։ Հայտուտլար պէթթապի պունլարընն մէքթուպունու, գաբութլարընը, պիրիսինին թիֆէնկինի վէ սայիրէյի ալմըշլար իսէտէ, պաշգա պիր ֆէնալըգ եաբմամըշլար տըր։ Պու հայտուտլար տաղլարտաքի կէչիլէրին գաբալը օլտուգլարընը խապէր ալտըգլարընտան, սահիլտէն իչէրիլէրէ կիրմէեէ ճահտ իտէճէքլէր իսէ տէ, շու էսնատէ թէքմիլ սէվահիլ պօեունտա նէզարէթի չէտիտէ իճրա իտիլմէքտէ տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԹԱՍՏԻԳ

Պիզտէ, միլլէթճէ պիր խըտմէթտէ վէ եախօտ պիր ֆէտաքեարլըգտա պուլունուպտա, միւքեաֆթա կէօրմէքլիքտէն վազ կէչտիք, պարի հագարէթ տախի կէօրմէքսիզին, պիր թարաֆա չէքիլմէքլիք, միւմքին օլամամագտա տըր։ Շիմտիյէ գատար, թարիխլէրիմիզ պունու թաստիգ իթմէքտէ օլտուգտան պաշգա, հաթթա շու սոն եէկիրմի օթուզ սէնէլիք, վէ պու կիւն պու սասթքի վագալար տախի, թաստիգ իթմէքտէ տիրլէր։

Պիզ, պու կիւնէ գատար, միլլէթ իչինէ կիրիպտէ, մէմնուն օլարագ տիշարը չըգանը կէօրմէքլիք իգպալինէ նայիլ օլամաեըպ, իլլա, մուղայիրի օլարագ, զաթէն պիզիմ օլ պատպտէ զուհուրա կէլմիշ օլան սիթէմլերիմիզէ գարշը սէօյլեեէն չօգ զաթլարը, քէնտի ճանլարը տախի եանընըգտան սոնրա, «ախպար, ես քեզ մեղայ, իրաւունք ունիս եղեր, մեր ազգին բարիք ընել ուզողը, ամեն արհամարհանք և ամեն թըշնամանք աչք առնելու է եղեր...» տիմէքլիկէ մէճպուր օլմալարընը, չօգ տէֆա կէօրմէքլիք իգպալսիզլիկինէ նայիլ օլմագտաեըզ։

Միլլէթիմիզ գալէմ սահիպլերինտէն օլուպ, վէ քէնտի գուտրէթինէ կէօրէ, միլլէթիմիզ խըտմէթ իթմիշ օլան Աղաբէկեան Մարկոս էֆէնտի ալէյհինտէ, Մասիստէ տէրճ օլունան պիր պէնտտէ, պիր հարֆէնտաղըգ վուգուա կէլէրէք, մէզքիւր հալի թաստիգ էյլէմէսի իւզերինէ, միւմայիլէյհ Աղաբէկեան էֆէնտի, Մասիստէ պիր ճէվապնամէ տէրճ իթտիրմիշ օլուպ, վէ մէզքիւր ճէվապնամէնին շու ամիտէքի ճիւմլէսի, բէք եանընդ վէ բէք շաեանը տիգգաթ վէ թէէսսիֆ օլտուղունտան, այնէն տէրճ իթմէքլիկի, էհէմմիյէթլի տէն ատտ իմիշ տիր։

«Այսօր մեր ազգի վրայ մի նորանշան երեւոյթ կայ, այն է որ այդ ազգը կուզ ու կը պահանջէ, որ ամեն Հայ մարդ իրան սիրէ, ազգասէր լինի հասարակաց բառով։ Բայց ինքն ամբողջ վերառնելով, իրան սիրողին կամ ազգասիրին ոչ ճանաչում է, ոչ սիրում է և ոչ էլ յարգում, հապա ատում է ու անարգում և շատ անգամ էլ հալածում է և նրան թշուառութեան պատճառ լինում։ Ինչպէս արած է մեռածներում, թաղիադեանցներին, Աբովեանցներին, Սխվերտեանցներին և այլ նրանց նմաններին. իսկ կենդանի եղածներում, որոց անունը հարկ չեմ համարում այս տեղ յիշել, անպատուում էլ է, զրպարտում էլ է և խայտառակում։ Ես իմ պատանեկան հասակէս, մտքումս էի դրած իմ ազգին պիտանացու մի մարդ դառնալու և այդ մասին ամեն ձեռքէս եկածն արած եմ պատրաստելու համար, և կարծում եմ էլ որ՝ եթէ ոչ բոլորովին՝ գէթ մասնաւորապէս նպատակիս հասել եմ։ Արել եմ իմ ազգին միշտ անկեղծօրէն և անձնուիրաբար ինչ որ իմ ձեռքէն եկած է, թէև ես իմ արածների համար մունետիկ չեմ եղած և կոչնակ էլ ածել չեմ տուած սրան ու նրան, բայց, թէ՛ մեր հայրենի երկրում և թէ՛ մեր միջում այս տեղ իմ ծառայութիւնք ամենքի առաջն են, բայց ամբողջապէս ազգն վերառնելով իր աչքը խուփ է արած դրանք տեսնելու, և դեռ ես կենդանի, թէև մի տարուց աւելի է հիւանդ տանը փակուած եմ, նա արդէն իմ մասին մոռացման գինով բաժակն է խմած։ Արի՛ հիմա տեսնեմ մարդ եղի՛ր, քո ազգին սի՛ր, եկեղեցին պատուի՛ր և պատրաստուիր նրան օրինաւոր ծառայելու համար, գիտութիւն, հմտութիւն, փորձառութիւն ստանալու, քո կեանքը թշուառ, քո դրութիւն հասարակ և քո ապագայն մի խորվերապ անելով։ Ու վերջն ու վերջը քո շատ ծերի և չարածների համար, արած ու ասած համարուիր և օրինաւոր ծառայութիւնդ վերջին-ընդունելի լինին, քո Տըփղիսի նամակագիր մարդկանց պէսներէ։

Ապա, իմ պարոն խմբագիր, մի զգայուն սիրտ ունեցիր և դիմացիր այդ երեւութին մեր ազգին վրայ։»

Մ-ին։ Աղաբէկեան
(Մ-ին։)

ՈՂՈՐՄԵԼԻ ԲԱՆԵՐ

(4723 Նէ-ոէլօս Նէ-ոէեէդրէն պէվամ։)

Կեդրոնը մէկ առանց.քի վրայ կը դառնայ, և այն է շատախօսութիւն, եթէ այս շատախօսութեան ամ քիչ մը գործելու արիութիւն փափաք ունենար, հիմայ հա տացէք կըսեմ, իրերը տարբեր բեւոյթ և տարբեր կերպարանք առած կըլլային։ Մեր բոլոր դպրոցներու վրայ դրած են, ընկերութիւն այս մասին կաշխատ ամեն բերան դպրոց կը գոչէ, բ շատ քիչերը կը հասկընան կամ տեն թէ ի՞նչ տեսակ կրթութիւ տալ պէտք է ժողովրդեան ազգ և խեղճ զաւակներուն։ Պ. Գ. կոդոսեան իրաւունք ունի երբ հարցնէ թէ՝ կրթութիւն ըսելով կիմանան ատոնք, քանի որ իրա ուղղութիւնը բոլորովին հակա թիւն մը կը ներկայէ մեր ժողովրդ եան զգալի պիտոյքներուն։ Կրթ թիւնը խօսքով չըլլար, ճառախօ լով «ը՛ոյ», «ը՛ոյ» պօռալով, ոտա ւոր գրելով յառաջ չգար, այդ բ ները մի միայն մեր ազգասէրնե կը ցուցընեն կրթութեան դպրոց մէջ։ Մանուկ մը ըստ արժանւ կրթելը աշխարհը կառավարել ւելի դժուարին գործ մ՚է, և չ քիչերը կը գտնուին որ բնութիւ շնորհք և ձիրք ստացած ըլլան բ նաւոր էակները մանուկ հասա մէջ կրթելու համար։ Մենք ապ ւին Պօլսոյ մէջ դպրոց մը չենք կ նար գտնել կարծեմ, ուրկէ ապ տող ուսանողը դուրս ելած ամ մէկ օր կարենայ ուրիշ բարձրագ եւրոպական վարժարաններու մ մասնագիտութեան մը վրայ աշխ տիլ, և կամ իրեն ապագայ մը պատ բաստել։ Մեր դպրոցները մեծ մասամբ խմաստակներ, թիմուր գ լուխներ, կարատագրեն ազգին, թ և ներքինի սիրտեր ու մեղկ հոգ ներ կընծայեն ազգին, որոնք բ-ոեշ-ՐԻՆԷ (1) և ն-ոկ-ոբ-ՐԻՆԷ զ ուրիշ բան մը չեն կարող ընել։ Մ դպրոցներու մէջ ամեն ինչ ձեռ նմանողութեան, ցոյցի, ոնապար ծութեան և բթամտութեան վրայ է հաստատուած, ոչինչ իրապէս կայուն, հիմնական և արմատակ չուսուցուիր հոն, ամեն ինչ կոյ ցած է տարին անգամ մը քննութ թեան, ճառախօսութեան, օգտա նութեան և հանդէսի վրայ, ատոն կը կատարուին և ամեն ինչ լմցած կը համարուի, ամեն օր հանդարտ խղճով և մաքուր սիրտով իր տե կերթայ և երանի՛ կը կարդայ ազ գին որնոր հայ-ոտ-ոչ կը յառաջդի մէ։ Իբրեւ թութակ կը մանէ հ ուսանողը և իբրեւ թութակ դուրս կելնէ անկից, բայց գոնէ դուրբի ՐԵՆ և կամ իր ընտանեաց օգտակար կրնայ ըլլալ, ատիկա մի փնտ ռեր, միմիայն ուսանողը Գրասէր Ատոմի պէս բ-ոեշ-ՐԻՆԷ և կամ տ-ոբ-ոբ-ՐԻՆԷ կը յանձնէ ինքզինքը։ Մեր դպրոցներու մէջ գիտութիւնը, բարոյականը, կրօնը ան լոկ չոր տէրտերու մէջ և տէրտերով կը սովրեցընեն աշակերտաց, անկէ ան դին ոչինչ պահանջ և գործնական օրինակ մը կայ, արդէն վարժապետ կոչուածներուն շատերն ալ անկի ուրիշ կարողութիւն և հանգամանք մը չունին, քանի որ միեւնոյն կերպ ատուՀԷՐ-ՐԻՆԷՆԷ են յառաջ եկած և միեւնոյն հոգին ՉՈՒՐԻՆ են . . : Ուստի մի զարմանաք երբ կը տեսնէք որ մեր տղաքները մեծ մասամբ կըլլան իմաստակներ, Տօն Քիշոթներ, ճոռոմաբաններ, սնապարծներ և ինքնահաւաններ։ Մի մեղադրէք վարժապետները ալ, որոնք տեսածնին ու լսածնին և ուզուածները կընեն, այս ողբմելի բաներուն ստոյգ պատճառները փնտռեցէք, մինչեւ որ պատճառը մէջտեղէն չվերնայ ան.

(1) Ամն Պ. Բաբէլեան, ասըլ բանաստեղծութիւնուն տա իմ՚ինի քիրլեթմէկ. լիմ, պիզտէ տահա բանաստեղծութիւն տէնիլէն չէյին կէօլկէսի պիլէ եօգ տուր շիմտիյէ գատար կէօրտիւլէրիմիզ, մա զա գըր։ Էլի թանէ ածկանլար իսթիմալի պօշպոզալըընտան լպարէթ տիր։

կարելի է դէշութիւնն ալ մէջտեղէն չանհետանար։

Այս տեսակ կրթութեամբ եթէ ժողովուրդը բարելաւ ապագայի մը կը յուսայ, ներուի մեզ ըսել, մեծ յիմարութիւն կընէ, մենք ասոր չենք հաւատար եթէ բոլոր աշխարհ ալ պնդէ։ Ասիկա կրթութիւն չէ այլ ոգիտութիւն։ Լսա մեզ եթէ ժողովուրդը այս տեսակ դպրոցներ ունենալու ամենաւելի դպրոց մը չունենայ հարիւրին հարիւր և գուցէ հարիւր յիսուն կը վատակի և ասիկա չշափելի փաստերով պիտի ապացուցանենք։ Մի սրտմտիք թէ Գ. Գ. Նիկողոսեան ինծ՝ կը խօսի, անպարտաւոր լեզու կը գործածէ, դուրն կը գրէ, ասնկ կրնէ, նանկ կրնէ, ասանք բոլորն ալ խոյս տալու և ճշմարտութիւնը չլսելու սին պատճառներ են, այս կերպ խօսքերը կը յայտնեն թէ կամք չունինք գործ տեսնելու և ոչ փափաք ինքզինքնիս չիտկելու։ Մենք ժամանակաւ մեղմ և անոյշ, փափուկ և բարակ խօսողն ալ տեսանք, բայց միւնոյն ընդունելութիւնը տրուեցաւ անոր ալ, անոր համար ալ ըսենք թէ ոդիտմամբ առանկ անուշ բերան կը գործածէ, անպատճառ շահ մը կամ -ՐՈՒԹԻՒՆ մը կրնապասէ ազդէն։ Գ. Գ. Նիկողոսեան իրաւունք ունի բոլորովին երբ գաւառացիները կամ հայաստանցիները, բաղդատելով լուսաւորեալ և էջուռ կարծուած Պոլսեցիներու և Իզմիրցիներու հետ, առջինները աւելի գերազանց և օրինաւոր կը դանէ, և Գ. Նիկողոսեան այս համեմատութիւնը օդի մէջ, երեւակայութեան վրայ չէ ըրած, այլ թուանշաններու և իրողութիւններու վրայ, և դիտելի է որ թիւերը և իրերը շատ պերճախօս են քան թէ երեւակայութիւնը կամ երազները։ Սակայն Գ. Գ. Նիկողոսեանի յայտնած փրկաւէտ և լուսաւոր դաղափարներուն համար փոխանակ ընդհակառակ թիւնմը մատուցանելու, կը թշնամանենք, կը հայածենք զայն. չենք զարմանար, մենք Հայերը ասանկ կընենք և ասանկ ըներ ենք հին ատենն ալ, պատմութիւնը աչքերնուս առջևն է։ Գ. Նիկողոսեանի և յարգի Տ. Փէշթիմալճեանի յայտնած դաղափարներուն լրայ կը դժկամակի մեր Գ. Եղիա Տէմիրճիպաշեան, այս դաղափարները նոպատակ ունին մեր խեղճ ժողովրդեան մէջ երկրագործութիւն, արուեստ և արհեստ սովրեցնելու մղում մը տալ և հեռագիտէ տարածել, վասն զի մինչեւ հիմա տեսնուեցաւ որ լոկ բանասիրութիւնը, վարժապետութիւնը և տիրացուութիւնը, չեն կրնար ժողովրդեան բաղմատեսակ պիտոյքներու յագուրդ տալ և անոր փորը կշտացնել։

Գ. Եղիա Տէմիրճիպաշեան անշուշտ կուզէ որ ազգին միւս դասակներն ալ իրեն պէս էլէմոդոյ (՝), բանասիրէ և էրուդիտ ըլլան, և ասով էրուդիտութիւնը ծաղկեցնեն իրենց նմոդալ դրուածներով կամ լաւ է ըսել դրուածներով . . . : Այս դէշ կարծիք չէ, այն տեսակ մը մարդերու համար, որոնք հեշտիւ ապրելու հնարը գտեր են օդով և միայն զրաբանութիւնով։ Սակայն տեղն է որ ըսենք, եթէ Գ. Տէմիրճիպաշեանի պէս մարդեր ժամանակին փոխանակ Շօբէնհաուզի, Մթրաօզի, Վէտայի, Տէդարթի, Վոլթէրի, Հիւկոյի և այլն գիրքերը խառնելով իրենց պարապ գլուխը մեղրաթթուի պէս ուռեցքնելու, փոխանակ կըսեն՝ սանկ սին բաներով իրենց անդին ժամանակը սպաննելու, օգտակար և շահաբեր արուեստի մը զբաղէին, թէ իրենք այսօր խաղաղաւէտ ու երջանիկ մարդեր կըլլային, և թէ խեղճ Հայ գրականութիւնը իրենց պէս աղոներէ և անպտուղներէ զերծ կըլլար։ Աղէկ բան չէ՞ այս, նահատակ բաղմութիւն մը թշուառ վիճակի մէջ, հարստահարութեան, նօթութեան, ոգիտութեան, պանդխտութեան և խեղճութեան մէջ կը հեծէ, կուլայ, և իր արցունքին հետ կը թաղուի, ասդին կեդրոնին մէջ մարդ էրուանդները Հիւկոն, Գանդը, Միւսէն, Տիւման, Արակոն և այլն կերգեն (իրբ թէ մեր մէջ երգելու նիւթեր կը պակսին), այն հաւատքով թէ ազգին ծառայութիւն կընեն և անոր բաղմատեսակ պէտքերը կը լեցնեն, կաղաչեմ, Աստուծոյ սիրոյն համար ԸԼԼԱՅ, ըսէք մեզ թէ Հիւկոյէն, Շօբէնհաուզէն, Գանդէն ևն. ինչ կնմանայ թշուառ Հայաստանցին որ տակաւին չիտկէ չիտակ իր լեզուն չգիտեր, որ կարը մը ուսելու հացի համար չարաչար կը տանջուի, որ իր ամենէ նուիրական վայրը՝ հայրենիքը և ամենէ սրբազան էակը՝ կինը ու զաւակները անխնամ երեսի վրայ թողլով օտար հողի և աստղի տակ բաղդ և գործ որոնելու կերթայ։ Ապիրատները պէտք է գիտնան որ այսօր Ֆրանսան, որու մելոմիններու և ձեւակերպութիւններու կապիկի պէս նմանելու ջանքեր կընեն, Գ. Գ. Նիկողոսեանի բսածին պէս իր տաս և չորս միլիոն երկրագործներով ու արուեստաւորներով Ֆրանսա է, այդ երկիրը իր ճշմարիտ փառքը, հարստութիւնը, երջանկութիւնը, պատիւը և ոյժը այդ տաս և չորս միլիոն անոնցմէ և անխոնջ բաղուկներու կը պարտաւորի։ Հայաստանցին այս աղէտալի վիճակը մեղմելու և քիչ քիչ զայն բարւոքելու համար, յարգի Տ. Բէշարմալճեան և Գ. Գ. Նիկողոսեան գործնական և էական առաջարկութիւններ կընեն ազգին, կը խնդրեն որ ալ այսուհետեւ ցնորական և երեւակայական բաները մէկդի թողլով, քիչ մ՚ալ հաւաքական ջանքեր ըլլայ այս մարտիրոս բազմութեան գոնէ խեղճ ու անմեղ զաւակներուն արուեստներ, արհեստներ և երկրագործութիւն ուսցընելու։

(Շարունակելի)

Յ. ԲԱԲԷԼԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

(Մանրամասն 4724ին Ազատամարտի դիտելիք)

Դ. Անկէց բարոյական օգուտներ պիտի քաղենք եղեր։ Բայց դեռ մենք դպրոցական դասապրոց ատակ տալ կը դժուարինք, ի՞նչպէս հաւատամ որ մէկը իր դիտցած Դաղդիերէնէն քիչ մի օգուտ քաղելով միտքը զարգացնելու համար շատ մի գրքերու ատակ պիտի տայ, կարդայ, ինքը լուսաւորվի և ազգը լուսաւորէ։ Ի՞նչ, թողունք Դաղդիերէնը, նոյն իսկ Հայերէն գրքերու ատակ տուող քանի՞ հոգի կայ, քանի՞ գրատաճառ կապրի Հայոց գլխաւոր քաղաքին, Կարնոյ մէջ (¹)։ Համբաւաւոր Պարոնեանի «Ազգային ջոջեր» էն 10 օրինակ կուգար Կարին և սոսկ երկու օրինակ կը ծախուէր, այն ալ դիպուածով մի միայն։ Բայց եթէ նոյն իսկ Ազգին սիրելի Ներսէս Պատրիարքը կամ Խրիմեանը գիրք մի հրատարակէին և մի խեղճ վարժապետի յանձնէին Կարնոյ մէջ ալ քանի մի օրինակ ցրուելու, քանի՞ գնող կը գտնէր՝ հէնց այն ասասնական բսուած դասուն մէջ։ Իսկ եթէ ըսենք Առաջնորդ Ս. Հայրը կամ մի նշանաւոր ազգային յանձն առնէր այդ գործը և մի քանի օրինակ աւելի ծախելու յաջողէր՝ արդեօք մենք ի սէր ազգի՞ն կամ մեր միտքը զարգացնելու համար պիտի գնէինք՝ թէ միայն այդ նշանաւոր գործակատարին խաթրը չկոտրելու և անկէց ամաչելնուս համար։ Գրքին սղութիւնը պատճառ չէ, կուզէ նոյն իսկ 100 փարանոց գիրք մի լինի, դարձեալ ճշմարիտ չէ՞ այս ըսածս։ Արդ եթէ Հայերէն գրոց համար այսպէս է, հաւատա՞նք ուրեմն որ օտար լեզուի գրքերու աւելի ստակ պիտի կրնանք տալ։ Ուրեմն մեր սորված Դաղդիերէնէն, բարոյապէս օգուտ քաղելով չունինք՝ ալ ինչո՞ւ բռընկինք այդքան այդ օտար լեզուին համար, ալ ո՞ւր է ատոր ղդալի պէտքը։

Ե. Ճիշդ այդ անտարբերութիւնը պիտի դադրի՞, կըսէք, երբ Դաղդիերէն սորվինք։ Բայց ահա ձեզ օրինակ Պոլիսը, ահա ամբողջ Հայոց ազգը և տասնեւչորս տարուան ահագին աշխատանք մի, Նորայրի բառդիրքը։ Թէև Պարոն հեղինակը ճանչնալու պատիւ չունիմ, բայց կրնամ ըսել՝ որ նա այսօր հազարաւոր ոսկիներու տէր էր՝ եթէ մի այդպիսի գործ ստեղծեր մի եւրոպական ազգի համար։ Քսան տարիներէ ի վեր Դաղդիերէն սորվող հազարաւոր Հայ երիտասարդներուն միթէ 100 ին տա՞ն ալ պէտք չունէր մի այդպիսի գործի. ինչո՞ւ գործնական օրինակով չհասատեց մեր զարգացած երիտասարդութիւնը թէ ինք իրաւ ընթերցասէր եղած է այժմ և իր այդ ընթերցասիրութեան մի պատճառն ալ իր լեզուագիտութիւնն է։ Ուրեմն այս ալ չեղաւ։

Զ. Միթէ նո՞յնն է այսօր ազգին մտաւոր զարգացումը ի՞նչ որ էր ասկէց 20 տարի առաջ և միթէ այս տեսնուած զգալի տարբերութեան մի գլխաւոր շարժառիթն ալ գաղդիացւոց լեզուն եղած չէ՞, պիտի ըսէք։ Նախ կը պատասխանեմ՝ որ կարծեմ թէ մեծ մասամբ գաւառաց մէջ այդ տարբերութիւնը քիչ զգալի է և թէ նոյն իսկ այդ տարբերութիւնը շատ քննադատելի, երկրորդ այդ տարբերութիւնը ժամանակը, ժամանակի պահանջը և եղած շարժումները, մասնաւորապէս Պոլիս, առաջ բերած են և երրորդ այդ քիչ զգալի տարբերութեան մէջ մի եւրոպական լեզուի ուղղակի ազդեցութիւնը ես չեմ կրնար տեսնել։

Հիմայ հարցնենք թէ ինչո՞ւ համար թափուած այսքան ճիգերուն, ծախսուած այսքան դրամներուն հակառակ՝ ազգը այդ եւրոպական լեզուէն նիւթական և բարոյական օգուտ խիստ քիչ քաղած կամ գրեթէ բնաւ քաղած չէ գաւառներու մէջ։ Վասն զի նա աննպատակ, անսկզբունք յարած է եղեր այդ նորաձեւութեան, և որովհետև Պոլսոյ դպրոցները այսպէս են և Պոլսոյ ուսեալները պատուական ծրագիրներ չունենալ գիտեն՝ զորս պաշտօնական կամ անպաշտօն եղանակաւ գաւառներն ալ կը մտնան, ուրեմն պէտք էր՝ որ գաւառներն ալ անոնց ազդեցութեան տակ մնալով նոյն ուղղութեան հետեւէին. այս կը նշանակէ հիւանդին ապուրի տեղ մանանեխ տալ՝ կը նշանակէ՝ որ Պոլիս Հայաստանը լաւ չէր ճանչէր, և Հայաստանցիուն երեւակայութիւնը Վ. Հիւկոյի ճառերով վառեց՝ փոխանակ Աբովեանի հոգին ներշնչելու։ Ուրեմն մէկ կողմէն Պոլիս իր գործունեայ, եռանդուն և աշխոյժ երիտասարդութեան աշխատութեամբը առաջին պատճառն եղաւ, բայց իր գործելու միջոցներուն մէջ մասամբ սխալելով և Պոլսոյ չափով չափելով գաւառները, միւս կողմէն գաւառացին ուղիղ չդատեց, վասն զի տեսաւ որ տարին անդամ մի նշանաւոր եւրոպացի հիւր մի պատահած տաեն՝ մէկը գտնուած է իրեւ թարգման 3–4 օրուան համար. այս մեծ փառքին ճառագայթները մէկ կամ մի քանի գործիչներու աչքերը այրեցին, ուստի նոքա ալ

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸԶԼԱՐ

(52)

—

լանտու զունու անպատճառդամ։

—Բէք ալէա, քէնտիսինի կէօրէլիմ։

—Եարբն կէօրիւրիւզ, լաբին տ՚գիթր, տրիթզ ամուէթ իտէլիմ, չինքի զայպատպէթիմիզէ մանէա վէրիլմէմէլի տիր։

Պատէհու իշպու իբի տոսթլար, թէքբար Մարն-Բուժ չիֆթլիկինէ կէտիլէր քի, օրատա Գորա, բէտերինին եանքնատա պուլանարադ, տուա իթմէքտէ, վէ կէօզ եաշլարը սէօքմէքտէ իտի։

Ծան Բրնօ իլէ տոգթոր Ժոլէն միեանընատա, պալէատէ զիքր ու պէեան օլունան միւբեալէմէ ճէրէեան իթտիկի սբրատա, Մարսիալ Տէրէյն իլէ Մէրքիւցցա տախի նէհրէ տոզլու կիտիպ, օրալարատա եան պէ եան տօլաշմադտա իտիլէր։

—Իմտի, սի՛նեօր, տէտի Իսբանեօլ պիրտէն պիրէ վէ Տէրէյնին գալաշընատան տշաղը, իշթէ, չիմտի սկզ ղէրդ քէրբէ միլեօն տահիպի օլտունուզ։

—Ալլահ աշգընա օլսուն, տուս օլսուն, վէ տիդգաթի իտին, զիրա իհթիմալ աբը քի, պիզի իշիտէն օլուր, տէեու մուգատէրէ իթտի Մարսիալ։

—Բի՞մ պիզի իշիտէճէք տիր. ճէրէեան իտէն սուեուն սէսի, պէնիմ սէսիմէ հաքիմ տիր։ Ա՜հ, էկէր էմրի պատիրէթ, սէսիմի եավաշ չէդարմադ իստուսուսունտա պէնի իճպար իթմէսէ իտի, պիւթիւն հէնէճանքմա սէսիմի չէդարատադ իտիմ, զիրա սիզին սէրվէթինիզտէն տօլտեր, նէ՜ տէրէճէ պախթիար օլտուզումու պէեան իտէմէմ։

—Անլաեօրում, չինքի պու սէրվէթ, սիզին սէրվէթինիզէ պաղլը աբը, տէեու ճէվապ վիրտի Տէրէյն։

—Սի՛նեօր, սիզին էվատքը տալիմէնիզի պիլտիկիմտէն, օլ պատէ տալա չիւպհէ իթմէմ։ Դալգինիզին ալիճէնատպէղը, նիշանճբէղընը՝ զա միւսամի տիր։ Սիզ ալիճէնատ պիր զաթ, վէ թէշպիհ օլունմադ պիր նիշանճբընը։

Մարսիալ տիթրէեէրէք,

—Պու շէյլերտէն պահս իթմէքտէ նէ՞ մէնֆատթ վար աբը, տէտի, զամէն պանա թէքբարլաեաճադ հիշ պիր շէյնիզ եօգ տուր. պունատան մատտա, պիզ պիրի պիրիմիզտէն տալա այրըլմաեաճադը։

—Հէր նէ վագը օլսա, տէյի՞լ մի։

—Էվէթ, հէր նէ վագը օլսա։

—Թէշէքքիւր իտէրիմ, սի՛նեօր, պունատան պէօյրէ քէնտիմի սիզին տիկէր պիր վիճուսունուզ մագամընատա տատա իտէճէյիմ, վէ պու սրֆատթա չիմտիտէն սիզէ պիր նասիհատթ վիրմէքտիկի միւսարատթ էյլէրիմ։

—Նէ՞ նասիհատթ։

—Շէօյլէ քի, միթթէվէֆա տաեընընդէն դասէմ քեատթիպի եանընտա հիչ պիր վասիեէթնամէ պուլունուպ պուլունմատըղընա տէրհայ քէսպի վուգուֆ իթմէյիսինիզ։

—Վասիեէթնամէ՞ մի, տէեու թէքբարլատը Մարսիալ ալթիսթ օլարադ, լաբին սիզ պանա, պէօյլէ պիր վասիեէթնամէ եօգ տուր տիեօրսունուզ։

—Էօյլէ դանն իթտիկիմի սիզէ պէեան իթմիշ իտիմ, վէ հալէա տա օ զանոտաեբմ, ֆագաթ պիր մատէյի իհթիմալ իւզրէ պիրմէքտէն իտի, թահղիզ իթմէք տահա էվլէա տըր։

—Բէք ալէա. խապէր ալըրըզ։

—Հէմ չարուզ խապէր արմալըեըզ։ Գոսէմ քեատթիպի օրատա պուլունմատըղը ճիհէթլէ, պաշ քեատթիպ Տիէկո Սիլվանը միւրատճատթ իթմէմէլիյիզ։ Մէրդումմ, պէնիմ հէմֆիէհրիմ տիր։

—Իշպու Տիէկո Սիլվանը՞ շէօհրէթի նէ՞ տիր, տէեու սիւալ իթտի Մարսիալ։

—Մէրդումուն պագը էֆքեարը պաթթլէսի օլտուզու սէօյլէնմէքտէ տիր, տէեու ճէվապ վիրտի Մէրքիւցցա, ֆագաթ քէնտիսի կէնճ պիր տատմ օլուպ, ֆագիր տիր. պունունլա պէրաբարը տէ Իսբանիա չարաղլարընը վէ կիւզէլ ղըզլարը սէվէր, վէ հէման պիր սէրվէթ հուսուլի իստիտի տէ, իհթիմալ աբը

—Նէ՞ նասիհատթ։

—Շէօյլէ քի, միթթէվէֆա տաեընընդէն դասէմ քեատթիպի եանընտա հիչ պիր վասիեէթնամէ պուլունուպ պուլունմատըղընա տէրհայ քէսպի վուգուֆ իթմէյիսինիզ։

—Վասիեէթնամէ՞ մի, տէեու թէքբարլատը Մարսիալ ալթիսթ օլարադ, լաբին սիզ պանա, պէօյլէ պիր վասիեէթնամէ եօգ տուր տիեօրսունուզ։

—Էօյլէ դանն իթտիկիմի սիզէ պէեան իթմիշ իտիմ, վէ հալէա տա օ զանոտաեբմ, ֆագաթ պիր մատէյի իհթիմալ իւզրէ պիրմէքտէն իտի, թահղիզ իթմէք տահա էվլէա տըր։

—Բէք ալէա. խապէր ալըրըզ։

—Հէմ չարուզ խապէր արմալըեըզ։ Գոսէմ քեատթիպի օրատա պուլունմատըղը ճիհէթլէ, պաշ քեատթիպ Տիէկո Սիլվանը միւրատճատթ իթմէմէլիյիզ։ Մէրդումմ, պէնիմ հէմֆիէհրիմ տիր։

—Իշպու Տիէկո Սիլվանը՞ շէօհրէթի նէ՞ տիր, տէեու սիւալ իթտի Մարսիալ։

—Մէրդումուն պագը էֆքեարը պաթթլէսի օլտուզու սէօյլէնմէքտէ տիր, տէեու ճէվապ վիրտի Մէրքիւցցա, ֆագաթ քէնտիսի կէնճ պիր տատմ օլուպ, ֆագիր տիր. պունունլա պէրաբարը տէ Իսբանիա չարաղլարընը վէ կիւզէլ ղըզլարը սէվէր, վէ հէման պիր սէրվէթ հուսուլի իստիտի տէ, իհթիմալ աբը

քի, քէնտիսինի նազիք պիր իրատմէթ իճրասընա թէշվիգ իտէճէք տիր։ Իմտի, սի՛նեօր, պու մատտէ հագգընատա մէրդումմ իլէ կէօրիշմէքլիկիմէ միւսատտէ իտէ՞րմիսինիզ։

—Էվվէթ։

—Հէր նէ եաբար իսէմ, մագսատլունո՞ւզ մու տուր, վէ իտէճէկիմ վատալարընը իճրասընատա պուլունո՞ր մուսունուզ։

—Պու պատպէ բէսմէն թէահիւտ իտէրիմ։

—Էօյլէ օլտուզու հալտէ, հէր շէյ սրբատընատա ճէրէեան իտէճէք տիր։ Եու հալտէ, կիտէյիմ իբի սատթ պատար ուեուեում, վէ ալէսատպահ շէհրէ կիտէյիմ։

Պէօյլէճէ պու իբի շէրիքլէր չիֆթլիկէ ատտէթ իթտիքլէրինտէ, Մէրքիւցցա պիր թարաֆա սէրիլիպ ուեուեա գոյաը։

Մարսիալ տախի հէր նէ գատար ուեումադ իսթէսի իսէ տէ, հէնուզ կէօզ գաբազլարը գաբանմըշ իքէն, զարիպ պիր բիւեա իւսթէ կէլիպ, մէրդումու ույգուսունտան ուեանընըմադտա իտի։ Մէրդումուն հէր տէֆա, այնի օլարադ կէօրտիւկիւ բիւեա շու իտի քի, քէնտիսի պիր նէհրին քէնարընատա տօպաշմադտա օլուպ, նէհրի մէզպուլուն դանտան միւրէթթէպ սլան տարկիլարը իսէ, պաթուն եընդիրարը իւշէրինտէն ճէրէեան իլէմէքտէ, վէ մէգքիւր ալթունլարը էլտէ իթմէք իչին իսէ, գանդն իչինէ կիրմէք լազմ կէլմէքտէ իտի, վէ վագտա պիրա թէրէտիւտ, մէղքիւր ալթունլարը գաբմատա ատթըլմադտա իտի իսէտէ, ալթունլար քէնտի էօնիւնտէն սամուշուպ կիթմէքտէ իտիրէր, վէ էթրաֆընտա իսէ, դանլար եիւքսէլիպ, էվվէլա տեագլարընա վէ սօնրա տիզէրինէ վէ կէօքսիւնէ չէդմադտա, վէ մուախխարէն կէօքսիւնիւ տախի կէչէրէք, տաղընա դատար վասլ օլմադտա իտի։

Մարսիալ, գանը կէօլիւն իչինտէ պաղուլմասընը իչին, բիւճաթ իթմէեէ չալըշըգճա, գուվվէթ վէ թագաթատան տիւշմիւշ օլան ադալարը դարշը կէլմէքտէ իտիլէր, վէ եարամա ատտամ չէդրմատա ճահատ իթտիկինտէ, զանն իտէրսին քի տօտագլարը հիչ պիր սէս չէդարապիլմէքտէ տէյիլ իտիլէր։

Իշթէ օլ արա ճան չէքիշմէքլիք հալի պաշլաեըպ, խապիսի մէրգում սօզուդ պիր թէր իչինտէ միւլէմմա օլտուզու թագաթրատէ, պիրտէն պիրէ ուեանմադտա, վէ պիր տադրգա սօնրա թէքբար ուեուտուզունտա, պէօյլէ պիր բիւեա թէքբար պաշլամադտա իտի։

Նիհաեէթ ատտամ օլտու, վէ մէղքիւր խէեալթի տա, չէֆադրն իլք զիեալարընայա զայիլ օլտուլար։

Պու էնտատէ, Մէրքիւցցա զաթէն չօղտան պէրու Բօրթօ–Բիգօեա միւթէվէճճիհէն եօլա չէդմէշ իտի։

պէտք տեսան իսկոյն այդ լեզուն մտցնել ազգային դպրոցաց մէջ։ Բայց գոնէ այդ թարգմանութեան պաշտօնը վարելու շնորհքն ունեցող մի քանի աշակերտներ երևային։ Աւելին կայ։ Ըսենք թէ դիպուածով քիչ մի Գաղղիերէն կոտրտող մի կին կամ օրիորդ դայ մայրաքաղաքներէն ո՛ր ե է մի գաւառական քաղաք և նա աւելի իր ապրած երկիրներուն, իր կրթութեան քանթէ իր լեզուագիտութեան շնորհիւ կարենայ մի քանի աննշան առիթներու մէջ ի գործ դնել իւր գիտցածը։ Այս սքանչելի երևոյթը անշուշտ մեծամեծներուն, որոնք միայն են արդէն պաշտօնական մարմինները, փառասիրութիւնը պիտի գրգռէ, պիտի շլանան. և որովհետեւ Պոլիս ալ պիտի ջատագովէ զինքը, ուրեմն դեռ ազգասիրական գործ մ՚ալ կատարած կը համարի զինքը և աղջկանց վարժարանները մտցնելով այդ եւրոպական լեզուն։ Բայց խեղճ Հայոց աղջիկները դպրոցէն կելլան եղեր առանց Հայերէն կանոնաւոր նամակ մի գրել սորված լինելու և առանց բնաւ Գաղղիերէն գիտնալու, այդ հոգ չէ։ Գիտնար իսկ ի՞նչ պիտի ընէր, հարկաւ իսկոյն պիտի մոռնար, մանաւանդ թէ նա ստիպուած է վարել մի և նոյն հարեւանկեանքը՝ ո՛րքան ալ կուզէ ուսեալ լինի։ Հայ գիւղի մի դպրոցական հոգաբարձուները լինէմէ գաղիագէտ վարժապետ մի կուզէին անցեալ տարի, երբ հարցուցի թէ աղջիկներն ալ պիտի սորվի՞ն «անշուշտ, զի անոնք մայրեր պիտի դառնան մեր զաւակաց» պատասխանեցին ինձ։ Այժմ այսքանը բաւ համարինք իբրև ապացոյց թէ ազգը իր բրած զոհողութեանց հետ բաղդատելով՝ օգուտ քաղած չէ այդ օտար լեզուէն, զի եթէ քիչ մի առաջ երթանք թերևս ՇՇաս ալ գտնենք, և այդ ՇՇասը բարոյական է, այդ մեր ազգի հոգեկան ստրկութիւնն է։ Ի՞նչպէս։

Այս վերջին ժամանակներս Պոլսոյ Ընդ.էլ.էնդ.-ին մէջ նոր մօտա մի սկըսած է տիրել, «Գերմանական կըրթութիւն, Գերմ. մեթօտ, Գերմ. մանկավարժութիւն» բառերը կը լսուին շատերուն բերանէն. մեր բարեխնամ կառավարութիւնը ձրգտում մի կը ցոյնէ քիչ շատ Գերմանացի պաշտօնեայներ գործածելու։ Ըսենք թէ պարագայները ասոր քիչ մ՚աւելի նպաստելով պէտք զգացուի այդ լեզուն ուսումնասիրելու և ես ալ այնքան ցնորուած լինիմ որ մօտային համաձայն գբաղնուելու համար սկսիմ այլոց հետ պնդել թէ անպատճառ այդ լեզուն կարևոր է մտցնել մեր ազգային դպրոցները, միթէ այն ատեն ալ այս նոր մօտային չպիտի՞ յարիք, պարոններ։ Անշուշտ այժմ պիտի սկսիք այդ նոր նորութիւնը գրկել, այնպէս չէ՞. — հաճի ազան բսաւ, վազեցէք՝ բայց լաւ է որ այդ տեսակ մօտայ դեռ չկայ և ես ոչ թէ ասոր սիրահարն եմ ու Գաղղիերէնին դէմ կը խօսիմ, այլ այն թէ դեռ այսօր Հայաստանցին ո՛ր և է մի եւրոպական լեզուի այնքան պէտք չունի՝ կամ աւելի ճիշդն ըսելով Հայաստանի Հայուն այդ պէտքը խիստ չափաւոր է, միայն մի քանի մասնաւորաց զգալի թերեւս։ Բայց եթէ քայլ մ՚աւելի առաջ երթամ և ըսեմ թէ այո՛, մեր Հայ-վարժապետները իրենց արհեստին մէջ զարդանալու համար միայն պէտք ունին մի օտար լեզուի, և թէ լաւագոյն է այս պարագայիս մէջ Գերմաներէնն ընտրել՝ այն ատեն խումբերով վրաս պիտի յարձակիք թերևս և ես ժամանակ չունիմ այո, նախ չափահասներդ կըրթելու կամ համոզելու։ Այժմ կը հարցնէք թէ ո՞ւր է այստեղ գաղղիամոլութեան պատճառաւ ազգին տեսած վնասը, այնպէս չէ՞, քանի որ տեսանք թէ՝ մեր դպրոցներուն այդքան բռնկիլը դէպ ի մի օտար լեզու գրեթէ բնաւ օգուտ տուած չէ։ Միթէ այս մօտայներու փչած ամեն հովի ուղղութենէ շարժիլը, ազգային դաստիարակութեան համար որոշ ծրագիր մի չունենալը և վարժապետի ու ծրագրի մշտնջենաւոր փոփոխութեանց տակ ճնշուիլը բաւական վնաս չէ՞, միթէ ամեն ծրագիր շինող, վարժապետ կոչող և հրաժարեցնող քիչ մի ֆրանսերէն կոտրտող մուշու Մ. չէ՞, և այն մի և նոյն մուշու, միւսիւ կամ մենսիեուռները չէ՞ն միշտ իրենց նախորդաց շինածներն աւրողը և այս վնաս չէ՞. միթէ ՇՇաս չէ՞ ազգին համար՝ որ շատ իմաստակներ ուրիշ իմաստակներէ լսելով կըսեն թէ «մեր մէջ իմաստակները իմաստասէրներէն աւելի են»։ Եւ եթէ իրօք շատ են իմաստակները, այդ իսկ ամենամեծ ՇՇասը չէ՞ և ինչէ՞ն է ատոնց շատութիւնը, արդեօք այս տեղ գաղիամոլութիւնը մեծ դեր մի խաղացած չէ՞, քանի որ, ինչպէս երբեմն, քերականութիւն գիտցողը մատով կը ցուցնէին, նոյնպէս և այսօր ամեն երկու հատ Գաղղիերէն բառ գիտցողին անունը ուսումնական չէ՞ գրած, պղծած չէ՞ այդ բառին նշանակութիւնը, և այ ՇՇաս չէ՞ ազգին, և մինչև ե՞րբ պիտի կրէ մեր խեղճ ազգը այս ՇՇասները։ Երանի՜ թէ բոլոր ՇՇասը այս լինէր, բայց ափսո՛ս որ դեռ աւելի կայ և ո՞ւր է այդ։

(Շարունակելի)

Պ. ԴԵԼԻԳԵԱՆ

ԹԱՄՀԻՀ

Իզմիրտէն Սրժ. Տ. Կարապետ Հայր Տէր-Օքմէճեան Թարագիշնան կէօնտէրիլէրէք Մանզումէմիզոէ տերճ իտիլէն պէնտտէ վուգու պուլան եանլըշլար։

4714	4	14	49	դեռ հաս կը տիրէ	35-36	որ նշանակէ	Դեռ
4713	4	15	4	16	69	Ընդարձակ	
4712	3	12	5	13	18	հոգեւորական տիրոջ տիրոջ	
"	2	"	2	3	55	ժողովրդեան	
"	2	"	2	3	44	ամբողջ կը բարձրանէ	
4709	2	5	5	3	44	ամբողջ կերպով կը բարձրանէ	

ԱԶԴՔ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

Ս. Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանին համար Ֆրանսերէն լեզուի հմուտ դասատու մը կուզուի։

Սոյն պաշտօնը յանձն առնուլ ուզողք պէտք է դիմեն ընդ փոխի Կրթական խորհրդարան Ղալաթիա, և իրենց պայմաններն առաջարկեն։

18/30 օգոստ. 1881 ի Ղալաթիա

* *

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

Այս կրթարանն հաստատեալ է 1876 յուլիսի 1 ին և իբրեւ երկրորդական (սէքէնտէր) վարժարան, վարերացեալ է Հասարակաց Կրթութեան Նախարարութենէն։

Երկրորդական վարժարանի մէջ աւանդելի բոլոր ուսմունք և, բացի Հայ, Թուրք, և Դաղ. լեզուաց, նաեւ Անգղ. և Ցունարէն լեզուք կ՚աւանդուին տան, —վերջինն առանձին պայմանաւ։

Կրթարանս յատուկ բժիշկ մ՚ունի, Տ. Ճէլալ էֆէնտի, որ նաեւ առողջաբանական դասեր կը խօսի կիւրակէ օրերն։

Կրթարանիս Զ. շրջանն պիտի սկըսի յառաջիկայ Բշ. օր, 24 օգոստ. և դասախօսութիւնք՝ յաջորդ հինգշաբթի։ Նոր աշակերտք կ՚ընդունուին նոյն թուականէն։

Օգոստ. 24էն սկսեալ ամէն օր, մինչեւ կէս օր, տնօրէնն պատրաստ է ընդունիլ որ և է այցելութիւն։

Հիմնադիր—Տնօրէն

13 օգոստ. 1881 Գ. Գոռբէն

ՅՕրթաքէօյ

* *

Ե. Ե. Պարոնեանի աշխատասիրած ազգային Զ.ներն, որ 23 զզ.ի կը վաճառուէր ցարդ, ի վաճառ դրուած է ոուճի Պոլոս ազային խանութը ի գին 10 զզ.

Սոյն գործէն յիսուն օրինակ մինակ միայն մնացած լինելով հեղինակն որոշած է սոյն զեղչն ընել։

* *

ՀՈՒԳՈՆԻ ՓՈՍԿՈԼԵԱՑ

ԵՒ

ՀԻՊՈԼԻՏԵԱՑ ՊԻՆԴԵՄՈՆՏԻ

ԿՐԿԻՆ ՏԱՂՔ

ԳԵՐԵԶՄԱՆԱԿԱՆՔ

ՏԱՂԱՋԱՓԵԱԼ ՅԱՆԳԱՒՈՐ

Ի ՅԱՐՈՒԹԵՆԻ Գ. ՄԸՐՄԸՐԵԱՆ

Գրրգ սէքիզ սահիֆէսէն իսպարէթի օլուպ, վէ զայէթ կիւզէլ սուրէթտէ թապ իտիլիշ օլան մէգիւրատանաւոր քիթապը, կէրէք քէթապճըլարտա, վէ կէրէք սուճու Պոլոս աղա տիւքքեանընտա 5 էր ղուրուշա սաթըլմագտա օլտուղունտան, էրպապը միւթալանըն օգուտմասընը արզու վէ տավէթի խաէրլիդ։

* *

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԹԷՆՍ ԵՒ Ի ԶՄԻՒՌԻՆ

ՀԱՆԴԵՐՁ ԴԻՏՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՆԿԱՐԱԳՐԵԱԼ

Ի Ց. Գոռբէնէ

Հէր քիթապճը թիւքքեանլարտա սաթըլըր 6 շար ղուրուշա։

* *

ՍԱԹԻՆԻԿ ՏՐԴԱՏ

ՎԷՊ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ

Սոյն վիպասանութիւնը՝ որ ազգային փաստաբաններէն Թիւթիւնճեան Ռուբէն էֆէնտիի հեղինակութեամբն լոյս ընծայուածէ, իր վերջաբանէն ի զատ 257 երեսէ բաղկացեալ լի սրատաշարժ նկարագրութեամբ քնարի վէպ մը է։

Կը ծախուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով, նաև Պոլիս կամուրջին գլուխը սուճի Պոլոս ազային խանութը, և կամուրջին վրայ Աղաեանեան Յովհաննէս ազայի բնթերցարանը, և Ղալաթիոյ Թրամվայ ճատտէսի Մահմուտիյէ փողոցի թիւ 15 Արշակ Յակոբ էֆէնտիի մաղազան, գին 10 ղրուշ։

Շատ առնողներու համար կեդրոնատեղին է Ղալաթիոյ Բէրշէնպէ բազար պանդ Օթօմանի քով Յ. Մ. Մանուկեան էֆէնտիի ապարանք։

* *

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

Հեղինակ

Բարիզի բժշկական ճեմարանէն

Թարգմանեց 1877է դպրոցականն

Ե. Աբմատէր

Թէ ի՞նչ պէտք է գիտնան ամուսնացողք իրենց ամուսնութեան նախընթաց օրը. — Ինքզինքնին սիրցնելու միջոցները. — Ամուսնութեան ազդեցութիւնն ամուսնոյ ֆիզիքական-ին և բարոյականին վրայ. — Ծնընդական դարձառանաց առողջաբանութիւն. — Անկարողութիւն և իւր դարմանները Լայլն Լայլն։

Սոյն խիստ օգտակար գիրքը որ թէ ամուսնացելոց եւ թէ ամուսնութեան պատրաստուողներու ընթերցման անհրաժեշտ է, կը ծախուի ամեն դրավաճառաց քով։

Գին 8 ղուրուշ

ԻԼԱՆԱԹ

Բօսթա գարթլարընէն իմալի իշին լիւզու մի օրան 7000 թապագա քեաղըրան միզ.ախտէ, պու կիւնտէն սեպտ. 7/19 թարիխինէ գատար իճրա օլունուպ, ֆիեաթլար մինատիպ կէլտիկինտէ, միզ.ախտէ.լի գաթիլեէսի տախի եէվմի մէգ.ելիւրտէ իճրա օլունաճաղը, բօսթա վէ թէլէկրաֆ նէզարէթի ալիեէսի թարաֆընտան իլան օլունա։

20 օգոստ. 1 սեպտ. 1881

ՊԱՀԷՏՊԱՆ ՕՂԼՈՒ ՎԷ ԳՈՐԾ.
Ամենայլ Ռիզա փաշա խան Ն: 3

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՍԻԿԱՐԻ ԹՂԹԻ

Ս. Գ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՌԻԶԱ ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3

Այս անունով նոր գործարան մը բացուած է Ռիզա փաշա խան թիւ 3 սենեակը, ուր կը պատրաստուին խիստ մեծ խնամով և աժան գնով ամէն տեսակ ապրիւ թուղթ Մարսիլիայէն յատկապէս բերուած ընտիր տեսակաց վրայ։

Գործարանիս վարչութիւնը պատրաստ է մայրաքաղաքս գտնուած գօմիսիոնէրներու հետ բանակցիլ և անոնց ուզած տեսակաւ թուղթ պատրաստել. նոյնպէս պատրաստ է գաւառներէն այս մասին յանձնարարութիւններ ընդունիլ եւ որոշեալ ժամանակին յանձնել, ինչ քանակութեամբ որ ուզեն։

Վարչութիւնս սոյն ձեռնարկութեան հետ բարեգործութիւնն ալ միացնելուզելով որոշած է վաճառման արդիւնքին 3 առ 0/0ը Ազգ. Հիւանդանոցին և Մանցեալ ընկերութեան նուիրել կէս առ կէս։

Վարչութիւնս կը յուսայ որ ճաշակաւոր և ազգային կարևոր հաստատութեան նպաստելու փափաք ունեցող ազգայինք պիտի փութան առևտուրի փորձ մ՚ընել սոյն գործարանին հետ, զորս բոլոր ամենայնի գոհ ընելու համար ջանք և աշխատութիւն չպիտի պակսին։

Կը ծախուի ամէն ծխավաճառաց քով և կեդրոնատեղին է Ռիզա փաշա խան թիւ 3 սենեակը Ս. Գ. Պարտիզպանեան և Ընկ. Գործարանը։

Մանզումէմիզ, Իզմիտտէ, կէրէք սաթըճը էլինտէ, վէ կէրէք Մանճեան Մինաս էֆէնտի տիւքքեանընտա սաթըլմագտա տըր։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՓՈՐՍԱԼԱԲԸ

Լօնտրա 1 սեպտ.

Ինկլիզ	գօնսօլիտ	99-5/16
Էսհամը	Ումումիէ աշըլմը	16-15/16
"	" գարանտը	17-
1865	Իսթիգրազը	19-
1869	"	18-1/2
1871	"	79-1/4
1872	(Պօնտիւ Թրէզօր)	29-3/4
1873	"	18-5/8
Օսմանլը	Պանգասը	18-3/8
Ռուսիա	Իսթիգրազը 1873	90-1/4
Մ՚ըսըր	Իսթիգրազը պիրլէշմիշ	79-
"	Իմթիեազը (շըմէնտը.)	98-1/2
Տէվլէթի	Ալիէնին 1877 Իսթիգ. բազը	93-3/4
Տաիրա	սանիէէ	77-1/4
Մ՚ըսըրըն	Ռոշիլտ Իսթիգրազը	96-1/2
1877	Մանճարիսթան էսհամը	100-3/4
Դամպիս	Բարիզ	-

Բարիս, 1 սեպտ.

Ֆրանսըզ	Ֆոնտսու 3 %	85·80
"	" 5 %	116 80
Էսհամը	Ումումիէ աշրյոր	17-15
"	" գարանտոր	17-27 1/2
1865	Իսթիգրազը	96-
1869	"	95-
1873	"	94-
Ռումէլի	չըմէնտը. Թահվիլա.	56-75
Օսմանլը	Պանգասը	718-75
Դրէտի	Լիոնէ	927-50
Ռուս	Ֆոնտսու 5 % (1877	93-
Ռուսիանըն	Շարք Իսթիգրազը	92 1/4
Իթալիա	Ֆոնտսու	90- 5
Մ՚ըսըր	Իսթիգ. պիրլէշմիշ	398-75
Իսբանեա	Խարիճի Իսթիգրազը	26-3/8
Դամպիս	Լօնտրա իւզէրինէ	25-28

Բարիս, (Պուլվար) 1 սեպտ.

Ֆրանսըզ	Ֆոնտսու 5 %	-
Էսհամը	Ումումիէ	-

Վիէննա, 1 սեպտ.

Լօնտրա	իւզէրինէ գամպիա	117-90
Ռումէլի	տէմիր եօլ Թահվիլաթը	26-20

ԳԱԼԱԹԱ ՓՈՐՍԱԼԱԲԸ

Էսհ. Ումմ.	օգոստ. 20 ազլմ. գբ.	18-22
" "	օգոստ. 21 սպհ. աչ	18-30
" "	Լն Եիւքսէք	18-30
" "	Լն աշաղը	18-27
" "	Մաաթ 5 տէ	18-28
1863	Իսթիգ. (Մուքօն) 6 % ֆ.	90-
1865	" " 6 % ֆ.	91-
1869	" (Բինար) 6 % ֆ.	90-
1872	" (Պօնտիւ Թրէզօր	29-1/4
1873	" (Բինար) 6 % ֆ.	89-
Ռումէլի	չըմէնտըֆէր	55-1/4
Բաքար	զուրուշ	-
Հէվալէսիզ	"	70-
Ամգէ	Փայիզի %	9-

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Գրէտի ժէնէրալ 6 %	6-17
Սօսիէթէ ժէն 6 %	5-13
Իսթանպոլ Պանգասը	12-13
Սօսիէթէ Օթօման	3- 8
Թրամվայ 5 %	390-
Լավրիսմ (մասէն)	145-

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշտան	Ղէ. ֆ.
Ինկիլիզ լիրասը	109-12
Ֆրանսըզ ալթունու	87- 8
Բօլ	89-30
Դրիմիշ ալթունու	51- 5
Պէեազ մէճիտիյէ	107-22
Մէթալիք	203-20
Պէշլիք	207-
Ալթըրգ	126-20
Պագըր	-
Գարպօն գայիմէսի գաբիք	862

ԳԱՑՄԷՆԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էն Եիւքսէք	1040-
Էն աշաղը	1040-
Մաաթ 5 տէ	1040-

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ—ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ